DISSERTATIO INAVGVRALIS MEDICA, 4 27

DE

DOLORE EX CALCVLO RENVM

Vom Stein-Schmertz in den Nieren.

QVAM

FAVENTE NVMINE DIVINO

SVB PRÆSIDIO

DN. FRIDERICI HOFFMANNI

FACVLTATIS MEDICÆ SENIORIS & h. t.

DECANI

PRO DIGNITATE DOCTORALI

legitime impetranda

Ad. d. Maji. Anno MDCCXXXI.

PVBLICAE DISQVISITIONI EXPONIT

IOHANNES BERNHARDVS DOBLIN

HOLLANDIA - BORVSSVS.

HALAE MAGDEBVRGICAE,

Typis JOH. CHRISTIANI HILLIGERI, Acad. Typogr.

ILLVSTRISSIMO
ATQVE EXCELLENTISSIMO

HEINRICO VI

S. R. J. COMITI
JUNIORIS LINEAE

REVSS,

DOMINO DE PLAVEN, DOMINO I
DYNASTÆ IN GRÆTZ, GRANICHFELD, GERA,
SCHLAITZ ET LOBENSTEIN.

NEC N

NEC NON

ILLVSTRISSIMO

ATQVE EXCELLENTISSIMO

ROCHO

FRIDERICO

S. R. J. COMITI

LYNARIÆ,

DOMINO LVBENAVIÆ ET BVCKI

DYNASTIARVM

PATRONIS LITTERARVM
INCOMPARABILIBVS
LITTERATORVMQVE
COMMVNIBVS
DOMINIS SVIS
INDVLGENTISSIMIS

Disputationem hanc inauguralem, omnis
officii, devotæque pietatis
testem

Adparitionis vigilantissimæ, ad tuendam in itinere
instanti valetudinem,
obsidem.

animo devotissimo
offert

Clientela & cultu addictissi

RESPOND

Q. D. B. V.

DISSERTATIO INAVGVRALIS MEDICA DE

DOLORE EX CALCVLO RENVM.

§. I.

Dolor, qui ex calculo renali proficiſcitur, uti omnium paſſionum, quæ genus humanum miſere torquent, eſt acerbiſſima: ita ſæpius fit, ut, ſi quis præſertim prima vice ex hoc laboret, difficillime ab aliis, quæ circa regionem lumbarem conſiſtunt dolorificis affectionibus diſcernatur.

§. II.

§. II.

Communis quidem ſed peſſimus mos invaluit, ut, ſi quis circa regionem lumbarem doleat, ſtatim ex calculo renum ſe dolere exiſtimet; cum tamen ibi complures valde ſenſilis indolis & dolori obnoxiæ ſint partes, ut muſculi lumborum externi & interni, ligamenta vertebrarum lumbarium nervea, plexus ſuperior meſentericus, ramus arteriæ meſeraicæ ſuperioris, & circa vicinia, flexuoſa inteſtini coli pars; quæ ſingulæ, quando a vitioſa ibi ſtagnante materia, vel nimis diſtenduntur, vel comprimuntur, dolorem ſatis gravem exhibent. Fit etiam quandoque, ut a rhevmatiſmo has partes occupante tantus exſurgat dolor, ut quaſi lumbis per medium ſectis incurvatus incedere debeat æger, nec ſurgere queat. Quod itidem fieri ſolet, ſi a caſu, vel a magna oneris levatione, vertebræ cum nervis tantillum a propria ſede recedunt. Neque tam raro evenit, ut a ſola ſanguinis copia, circa plexum meſentericum, & circa arterias emulgentes ſtagnante, in plethoricis vel hæmorrhoidariis, vel a neglecta conſueta venæ ſectione, ingens circa lumbos oboriatur dolor, qui vulgo pro calculoſo, ſed perperam, habetur: dum vel ſolius venæ ſectionis in pede beneficio, vel pulvere nitroſo diſcutiente ſubito ſæpe deſinit.

§. III.

Id vero frequentius contingit, ut dolor colicus cum nephritico calculoſo confundatur: nam, quando flexura coli circa lumbos quæ jacet, vel flatibus nimi-

nimium distenditur, vel spasmodice constringitur, non modo atrox in regione lumbari fit dolor, sed & ipse ad præcordia transit, nauseam ac vomendi conatum efficit, urinæ fluxum impedit, alvum constringit, imo totum abdomen cruciatibus torquet, non secus ac a calculo fieri solet; sed tamen, quia hic dolor spasmodicus, non assiduus, non fixus, sed magis vagus est, cum majori quoque virium jactura jungitur, ac clysteribus emollientibus alvo infusis magnopere levatur, hinc peritus utique Medicus, hunc a calculoso, non adeo difficulter distinguere potest: cum hic magis pressorius sit, quod germanice exprimunt: **Es drücke sie, als ein Kloß**, atque vires non tam intense destruat, per intervalla etiam remittat, ut ægrotantes sæpius surgere & ambulare possint; quod in acerbo intestinorum dolore non accidit. Deinceps vomitus & nausea, a calculo si dolor est, jejuno ventriculo magis urget, ac in uretra imo ipsa glande titillatio & sensus punctorius percipitur.

§. IV.

Notabile est, quod calculi etiam prægrandes in renum substantia, sine ullo doloris incommodo, per multos annos quieti delitescere possint, simulac vero e sede sua dimoventur, & descendunt in angustos nerveo-musculosos canales, ureteres dictos, & per hos in vesicam exitum moliuntur, mox gravissima invadant symptomata, adeo, ut hi ipsi canales veram & fixam dolorum ex calculo sedem ac domicilium constituant, qui tamen pro differente calculi magnitudine,

tudine, aſperitate, ac figura, tunicas nerveas plus minus laceſſente, vel intenſiores vel leviores evadunt. Quandoque tam crudeles ſunt, ut præter extremorum horrorem: & refrigerationem, nauſeam, vomitum, ſpaſticam præcordiorum conſtrictionem, difficilem urinæ mictum, alvi ſtricturam, ſpirandique anguſtiam, ſtuporem cruris, retractionem teſticuli ad os pubis, inquietudinem, ingentem virium lapſum, ſyncopen, convulſiones etiam epilepticas concitent, vel plane fatalem iſchuriam inducant. Vidimus aliquando ægrotantes conqueſtos fuiſſe, ſe non alium ſenſum percipere, ac ſi quis cultro acuto vulnus profundum, ſecundum longitudinem ſpinæ, verſus veſicam continuo infligeret; ubi, in defunctis, ureteres inſtar farciminum a copia urinæ, cujus in veſicam influxum calculus circa introitum ureteris in veſicam hærens intercepit, extenſi & turgidi comparuerunt.

§. V.

Res experientia confirmata eſt, quod interdum longo tempore lapis in uretere, ſine ſingulari dolore, ſine mictus interceptione hærere & conquieſcere poſſit, ubi tamen mox ſubito & ex improviſo dolor revertitur acerbus, cum ciborum ſubſequente faſtidio, nauſea, vomitu & urinæ interceptione; forſan quod ab incommodo motu ſitum ſuum mutaverit lapis, & ſic aſperitate ſua, tunicæ nerveæ fibras magis offendat.

§. VI.

§. VI.

Res per quam notatu digna eſt, atque experientia multiplici confirmata, quod calculi ſiniſtrum renem, præ dextro, frequentius obſideant; quo fit, ut dolores ex renali calculo longe crebriores in ſiniſtro, quam in dextro latere obſerventur. Neque hujus phœnomeni ratio, adeo in obſcuro poſita eſt: in rene enim dextro, quia hepatis amplo viſcere tegitur & ſic maiori præ altero calore fovetur, promtior multo atque expeditior evadit ſanguinis per hujus vaſa progreſſio, ſeri itidem urinoſi ſeparatio, hinc tam facilem concipere ſtagnationem nequit, ac ſiniſter, qui coli flexura obſeſſus, ob frequentem flatuum reſtagnationem magis premitur; quo, ob liberiorem ſanguinis transfluxum interceptum, tardior urinæ in vaſis urinariis a ſanguine ſecretio, hujus ſtagnatio, & materiæ tartareæ in lapidem concreſcendæ ſeceſſio contingunt.

§. VII.

Notabile idque experientia pariter ſuffultum eſt, quod calculus diutius in renum latebris deliteſcens, & ſine omni doloris ſenſu hærens, pluribus modis ac cauſis, e loco ſuo dimoveri atque in ureteres propelli poſſit: & inter has, primas fere tenent, fortior animi per iram conturbatio, corporis ſubita & vehemens per vecturam ſive equitationem commotio, atque penetrans, præſertim quod venti e plaga ſeptentrionali præbent, frigus improvide lumbis admisſum, & inter alia, diureticorum, cujus generis ſunt

therebintinacea, juniperina, cetera, quibus ſubinde Medici ad præſervationem a calculo uti ſolent, liberalior uſus. Non ſemel quoque, ſed iterum iterumque obſervavimus, quod dolores colici flatulenti, item ſpaſmi hypochondriacis, hyſtericis, hæmorrhoidariis familiares, nucleos calculoſos papillulis renalibus inhærentes protrudendo, occaſionem ad crudeles iſtos dolores ſubminiſtraverint.

§. VIII.

Quod attinet ad cauſas remotas & ſic dictas naturales, quæ ad gignendos in renibus calculos & inde provenientes dolores ſymbolum ſuum conferunt; temperamentum ſic dictum ſanguineum, inter has non ultimum tenet locum. Nam corpora mollioris & ſpongioſioris texturæ, feminini præſertim ſexus & quæ copioſum alunt in venis ſanguinem, diæta lauta & vinoſa utuntur, otioque & vitæ ſedentariæ indulgent, nec non placentis, lacte, caſeo delectantur, poſt quinquageſimum maxime annum, tributo lunari ceſſante, doloribus ex calculo fiunt obnoxia; a quibus plerumque libera & immunia, fluxu menſium rite ſe habente, perſiſtunt. Ex Viris, ii qui in adoleſcentia hæmorrhagiis narium, capitis doloribus frequentibus ſubjecti fuerunt, item qui hæmorrhoidali fluxui ſunt aſſueti, hoc ceſſante vel imminuto, calculoſis & podagricis affectionibus, ſub provectiori ætate, ſubinde tentantur.

§. IX.

Accedit etiam hoc, quod vix ullus affectus tam

crebro ex parentibus in liberos transmigrare obſervetur, quam calculus & podagra, quippe quæ cum illo, ratione diſpoſitionis ſolidorum & fluidorum plurimum affinitatis habet, quia uterque adfectus non modo hominibus ſanguine plenis, & qui vulgo dicuntur ſanguinei, eſt infeſtus, ſed ambo etiam in quadam nativa debilitate & atonia ſolidorum, videlicet in nephriticis, renum; in podagricis ligamentorum quæ articulos vinciunt, fundati ſunt. Crebrius quoque animadvertimus morbos rhevmaticos, arthriticos, podagricos quam facile transmigrare in nephriticos & calculoſos, hos, rurſus in illos, adeo ut etiam, ſi dolore ex calculo quis diu immunis fuerit, in calculoſam nephritidem facile incidat, & vice verſa. Neque raro contingit, ut uterque affectus conjunctim atroci dolore hominem torqueat.

§. X.

Quod attinet ad generationem calculorum in renibus, hanc tali modo concipere licet: quando, a nimis vehementi ſanguinis appulſu, ejusque regreſſu per venas difficiliori, vaſa renum ſanguinea nimium diſtenduntur & infarciuntur, fit tandem, ut minima arteriolarum, ubi in papillulas & ſyphunculos urinoſos abeunt, aperiantur ac diſrumpantur, & ita a ſtagnante & extravaſato ſero ſanguineo, primum parvi abſceſſus atque ulcuſcula, generentur, quæ ſucceſſive majora fiunt; in quibus, quando ſerum urinoſum multis tartareis limoſis partibus refertum ſubſiſtit, particulæ graviores & acuminatæ ſecedunt ac invi-

cem concrescunt, ita quidem, ut materia primo crassior ac rudior sabulosa, dein etiam grana compactiora gignantur, quæ urinæ copiosius secretæ beneficio facile eluuntur, & sæpius non sine dolore foras propelluntur: ubi igitur tale crassum ac grave sabulum, in urina subsidet, haud dubium calculosæ nephritidis, indicium præbet. Quando vero hi acini, vel nuclei calculosi, substantiæ renum ulcerosæ insidentes, successiva accretione majores & duriores facti, alluvione seri urinosi, vel aliis ex causis ad pelvim feruntur, majores utique cruciatus, & atrocior symptomatum concursus omnino metuendi sunt, si videlicet, per angustos hos exquisitioris sensus meatus, iter suum versus vesicam conficere debent; ad quam si fuerint delapsi, protinus omnimoda symptomatum, cum ingenti decumbentis gaudio & virium restitutione, fit sublatio.

§. XI.

Omnes morbos nephriticos, infarctus, inflammationes, exulcerationes, dolores ex calculo, difficilius in senioribus sanari experientia confirmat; quæ etiam testimonio HIPPOCRATIS, quod *aphor. VI. Sect. VI.* extat, ulterius stabilitur. Nam sicut omnes læsiones & exulcerationes internarum partium, propter humorum intemperiem & excrementorum abundantiam, quæ in provectiori ætate increscit; ita etiam, quæ renibus & vesicæ infestant, propter urinæ ingentem acrimoniam, difficillime ad sanationem perducuntur.

§. XII.

§. XII.

Si, quando dolor atrox per plures dies & noctes non remittit, sed assidue torquet, ac nullis vult cedere medicamentis expertissimæ alias virtutis, omnimoda quoque urinæ accedit suppressio, cum extremorum frigore & convulsione tendinum, mortem in propinquo esse, indicio est. Maxime vero omnium, dolor ex calculo, iis, exitium atque periculum minatur, qui diuturno animi mœrore macerati, vires amiserunt: nam virium mox sequitur major & summa dejectio, partiumque internarum sphacelatio. Neque res boni ominis est, quando firmiter lapis, longo tempore ureteri inhærescit; ciborum enim inappetentia ac digestio perit, nausea vero, conatus ad vomendum, anxietasque diutius persistens, & tandem lentus hecticus calor, virium & carnis substantiam consumens, mortem accelerat.

§. XIII.

Miræ sæpe magnitudinis valdeque compactæ texturæ, calculum, post mortem, in renibus, qui toti per exulcerationem consumti & membrana duriore tecti comparuerunt, repertum fuisse, cum de dolore per vitam nunquam fuerint conquesti, observationibus certissimæ fidei constat, & tales moriuntur tabe renali. Quidam vero ex calculi doloribus, brevi tempore succumbunt, & ita morbo acuto pereunt, dum acutissimum dolorem, ventriculi vel intestinorum, inflammatio subsequitur; vel ob totalem urinæ suppressionem, hydrops pectoris, lethargus vel convulsiones accedunt.

§. XIV.

Quod concernit pernitialis hujus doloris curationem, ea rectiſſime duplex eſt ſtatuenda: longe enim alia medendi via ac ratio eſt, in ejus acceſſione & paroxyſmo; alia extra eum, quæ etiam a Medicis præſervatoria appellatur. In ipſo paroxyſmo, in quo ſymptomatum ingens eſt exacerbatio, & ab atroci dolore tota œconomia functionum vitalium turbatur, primo omnium eo reſpiciendum eſt, ut dolorum vehementia, idoneis remediis mitigetur, atque ſpaſticæ nervoſarum partium ſtricturæ, quæ non modo partes circa renes vicinas, ſed totum ſyſtema nervorum afficiunt, idoneis remediis componantur ac ſopiantur; idque maxime eam ob cauſam, quia ſub tanto ſpaſmorum, qui meatus conſtringunt, impetu, calculi iter per ureterem in veſicam ægerrime perficitur. Inter probatæ vero & ſpectatæ virtutis remedia, quæ huic intentioni ſatisfaciunt, non poſſumus non, liquorem D. D. PRÆSIDIS ſic dictum anodynum mineralem, ob efficacem & ſecurum uſum, ſatis dilaudare; quippe qui parciori ſed repetita doſi ſumtus, ſpaſmos circa primas vias ſedando, moleſtam illam ſenſationem, nauſeam ac vomitionem egregie tollit. Qui hujus autem medicamenti copia ac facultate obtinendi caret, huic, ſpiritum nitri, rite, methodo D. D. PRÆSIDIS, quam præſcripſit in *obſervat. phyſico-chym.* præparatum, plurimum commendamus; hic enim nullo amplius acore imbutus, blanda ſulphurea exhalatione, & flatus diſcutit, & ſpaſti-

ſpaſticas ſtricturas relaxat. Commodiſſime vero hi ſpiritus cum aquis ſedativis, ut ſunt, aqua ceraſorum nigrorum, florum acaciæ, tiliæ, primulæ veris, liliorum convallium, ulmariæ, porriguntur, adjecto ſyrupo papaveris rhœados vel albi: poſſunt etiam in brodio carnis exhiberi, cum aliquot cochlearibus olei amygdalini recentis & puriſſimi, ſine toſtione prævia parati. Spectant huc quoque emulſiones, ex ſeminibus IV. frigidis, papaveris, milii ſolis, ſemine dauci, cum jam dictis aquis præparatæ. Quando vero leniora hæc, dolori mitigando non ſufficiunt, ad paulo validiora tranſeundum, & quidem opiata, per aliorum additionem valde correcta & ſecura reddita, ut ſunt: maſſa pilularum WILDEGANSII, STARCKII, laudanum liquidum SYDENHAMII, & cœleſtis theriaca.

§. XV.

Præter anodyna; nitroſa, & inter hæc nitrum tantum purificatum & cryſtalliſatum, vel artificiale ex ſpiritu nitri & ſale tartari compoſitum, vel nitrum antimoniatum, in compeſcendis præcalidis ſanguinis & humorum exæſtuationibus, certe omnibus aliis remediorum generibus, virtute ac ſecuro uſu, ſuperiora ſunt, atque in omnibus morbis nephriticis laudem inſignem promerentur. Quam optime vero cum cancrorum lapidibus, cum cinnabari, vel cum ſpermate ceti, ſi miſcentur, & cum emulſione vel ſero lactis dulci propinantur, non parum eorum vis & efficacia exaltatur.

§. XVI.

§. XVI.

Verum enim vero, ubi dolorum & ſpaſmorum vehementia fere intolerabilis eſt, ſola interna huic ſedando non ſufficiunt, ſed externis etiam occurrere oportet. Inter omnia autem deſideratiſſimi certe effectus, clyſteres ſunt, ex meris ſpeciebus emollientibus, floribus, præſertim malvæ hortenſis, ſambuci, papaveris rhœados, chamomillæ vulgaris, & verbaſci, cum lacte decoctis, addito ſyrupo dialtheæ FERNELII, nitro & ſale Epſonienſi. Quando inferior, recti & coli, pars conſtrictiſſima eſt, ut flatus transmitti nequeant, ſed ad ſuperiora vergentes, anxietates augeant, enemata ex oleis & pinguedinibus confecta, ac ano injecta, mirabilem attuliſſe opem, non una ſed pluribus vicibus a D. D. PRÆSIDE eſt obſervatum. Alvo enim aperta, flatibusque ſic exitu parato, ſtomachi vomibundæ inverſiones, cum anxiis præcordiorum intenſionibus, protinus remittunt.

§. XVII.

Deinceps, in mitigandis hiſce doloribus, vetuſtisſimam HIPPOCRATIS methodum, uti antiquisſimam, ita optimam maximique habendam eſſe cenſemus, dum *lib. V. de intern. affection.* hæc tradit: *cum dolor in renibus preſſerit, multa calida lavato, & tepefactoria, qua parte maxime dolet, adhibeto.* Et, profecto, balnea & inſeſſus in aqua dulci, præſertim pluviali, temperate calida, in ſiſtendis acerbisſimis tormentis, vix habent ſui ſimilia, ſi modo crebrius repetantur.

Præter

Præter ea vero, linimenta, ex emollientibus exempli gratia, axungia humana, cati ſylveſtris, canis, caſtorei, unguento dialtheæ, parata, vel etiam veſicam, decocto florum emollientium antea recenſitarum, ex lacte, repletam ac parti intenſe dolenti, præſertim ubi calculus ureteri firmiter inhæreſcit, applicatam, ſingularem plane exerere virtutem & efficaciam, multiplici D. D. PRÆSIDIS uſu, confirmatum habemus.

§. XVIII.

Quandocunque igitur, legitimum horum remediorum uſum, notabilis ſpaſmorum ſequitur remiſſio, pulſus ſedatior & mollior evadit, calor madidus ac æquabilis totum corpus occupat, & flatus probe ex ano deſcendunt; protruſio calculi idoneis remediis, ſub debita tamen adhibita cautione tentanda venit. Vidimus ad obtinendum hunc ſcopum varia præſentiſſimi fuiſſe effectus, atque inter hæc largiſſime aſſumptam cereviſiæ temperatæ ac diureticæ, nec non infuſi herbæ veronicæ & petroſelini, vel ex ſeminibus dauci, ſelleri, fœniculi, baccis alckeckengi, radice glyzirrhyzæ, ſummitatibus millefolii paratam potionem, eximium attuliſſe levamen, cumprimis ſi potus quodammodo ſpirituoſus, ut malvaticum juniperinum, aut aqua juniperina ſpirituoſa dulcificata, horum uſum exceperit. Sed interdum paulo fortioribus pellentibus opus eſt, & tunc inter alia eminent ac tutiſſima ſunt mater perlarum, vel cochleæ uſtæ

cum succo citri permixtæ atque in decocto antinephritico Foresti exhibitæ.

§. XIX.

Præservatio pernitialis huius mali, uti in principio quidem facillima, ita in progressu, si ex renum vitio calculorum prognata fuit ubertas, dolorumque crebrior recursus, multis sane difficultatibus implicita ac circumsepta est. Nam quia, complures ut supra exposuimus, ex sanguine præter naturam calore diffluente, vel multorum glutinosorum ac acidorum alimentorum assumtione, quam facile in hoc malum incidunt; certe, sanguinis decenti missione, motu & exercitatione corporis sufficienti, nec non potionibus diluentibus, aquis præsertim medicatis, item sero lactis dulci & acidulo, ad arcendum molestissimum hunc & exitialem morbum, nihil reperiri licebit superius ac præsentius.

§. XX.

Ubi vero continuus fit calculorum partus, opus est, ut ea in usum ducantur, quæ leni virtute consolidante & adstringente prædita sunt; quare a multis retro temporibus est observatum, imo plebejis & domesticis constat experimentis, decoctorum vel etiam infusorum, ex herbis vulnerariis, & aqua vel cerevisia paratorum, ac cum butyro insulso, vel cum melle mixtorum, longiori usu, quosdam penitus a malo hoc calculoso fuisse liberatos: huius generis præcipua sunt, equisetum, virga aurea, hedera

terre-

terrestris, fragaria, marubium album, veronica, parietaria, millefolium cum summitatibus, malva, cortex radicis acaciæ, lycopodium, baccæ juniperi tostæ, fraga exsiccata, acini & fructus cynosbati tosti; ex quibus itidem speciebus, cum melle Prussico albo, quod identidem consolidante & balsamica sua virtute renum morbis admodum amicum, electuarium paratum & mane ad cochleare dimidium usurpatum, superbibendo infusum Thée, ingens solamen iis, qui per multos annos nephritide calculosa laborarunt, attulisse, observatum est; & hinc quoque *Cl.* HEVCHERI *Dissert. de adstringentium usu*, legi meretur.

§. XXI.

Alia jam, præservandi a calculo, via ac ratio suppetit, per remedia nimirum alcalina quæ acidum & glutinosum, tanquam præcipuum calculosæ concretionis in animantibus fundamentum, domant atque destruunt; & hinc est, quod cancrorum lapides, mater perlarum, testæ ovorum, conchæ & cochleæ simpliciter paratæ, vel etiam ustæ, lapis lyncis & judaicus, nec non pulvis famigeratissimus Volckhammeri, qui ex lapidibus pretiosis calcinatis concinnatus creditur, & simplex tantum oleum tartari per deliquium, liquor cinerum clavellatorum, vel nitri fixi, tinctura tartari, antimonii acris, frequentius in usum ducta, calculorum generationem egregie impediunt, & ab atrociori dolorum concursu corpus vindicant.

§. XXII.

Sunt quoque adhuc plura, non minoris ad præservandum efficaciæ & præsidii, quorum legitimus usus calculosis admodum fructuosus observatur ac proficuus. Et hæc sunt quæ oleosis, pinguiusculis ac temperatis & quodammodo anodynis, demulcentibus particulis, spiculorum salinorum unionem, quæ ad concretionem solidescentem est necessaria, impediunt; quantum enim pinguia, exigua etiam dosi admixta, omnis crystallisationis salinæ negotium impediant, ex mechanica chymia perquam notum est; ad hanc classem merito referre possumus, fructus & semina quæ blando & dulci oleo gaudent, ut sunt, semina IV. frigida majora, milii solis, saxifragii, papaveris albi, cardui mariæ, amygdalæ dulces & amaræ, nuclei Persicorum, quæ vel in pulverem cum saccharo vel in emulsionem redacta, frequentiusve usurpata, a quibusdam huic malo obnoxiis, non satis dilaudari possunt. Neque vero, inter optima & specifica ad renum vitia corrigenda præsidia, radix glyzirrhyzæ, ejus pulvis, infusum vel decoctum, silentio prætereunda est, cujus in demulcendis & contemperandis acribus salium particulis, in detergendis mucositatibus, tanta vis ac efficacia est, ut ceu primarium ingrediens omnium remediorum, quæ contra calculum præscribuntur, illam celebrare non dubitemus.

§. XXIII.

§. XXIII.

Ante omnia vero, ſicut in cunctis morbis chronicis, ita etiam in calculo præcavendis, ventriculi & ejus digeſtionis, nec non alvinæ excretionis, ut hæc ſingula ſe recte habeant, ratio habenda eſt. Placuit mihi hac in re inſignis plane locus AETII, quem *cap. XVI. p. 177.* prodidit, ita ſe habens: *præſervat a calculo moderatus cibus bonæ concoctionis; nam cruditates non ſolum exaſperant morbum, ſed etiam gignunt; inde abſtineant ægri, a ſatietate, a cœna, ſæpe vomant & a ſinthium aſſidue bibant, ac per certum tempus per ventrem ſe purgent. Cibos ſumant, e quibus neque ſatietates neque cruditates eveniunt. Urinam etiam cientibus utantur, paſtinacam in dies edentes valde percoctam, fœniculum, pulegium, calaminthen; ex marinis ſtrombos, locuſtas, gammaros; per plures autem dies radicis eryngii decoctum bibant, ſimimiliter dictamni. Oportet aquam per omnem vitam eſſe puriſſimam & percolatam, vinum tenue album, urinam ciens; exercitationibus utendum modicis & frictionibus in balneo, ex nitro aſſato, ac fece vini uſta & pumice.*

§. XXIV.

At vero, cum ad perſanandum æque ac protelandum hoc malum, potisſimum Medici momentum in eo ſit repoſitum, ut pro differenti corporum conſtitutione, ratione ætatis, temperamenti, læſionis, functionum, nec non ſenſibilitatis aliarumque cauſarum, alia atque alia medicamenta, debito tempore, & convenienti ordine adhibeat; e re utique duxi,

quasdam cautiones & obſervationes, in praxi utiles atque neceſſarias, hoc loco ſubnectere. Primo omnium, attente conſiderari oportet: remedia quæ præſervationis vel curationis gratia in uſum ducuntur non æque omnibus convenire, neque ſemper eundem effectum ac levamen præſtare, ob differentem valde & mutabilem corporis, ratione ſolidorum & fluidorum, diſpoſitionem; quare interdum variari debent medicamenta, ſiquidem ſucceſſu temporis, etiam ipſa natura iis aſſueſcere ſolet, ut effectu laudato, quam ante ediderunt, nunc carere obſerventur.

§. XXV.

Obſervatum quoque ſæpius eſt, ex improviſo, naturam nullis remediis coactam, ſed ſibi relictam, ſe ad calculum protrudendum accingere & feliciter id præſtare; ſimile quid ſubinde in partu animadvertimus, cum non ante facile remedia proficiant aliquid, quam in ſubſidium venerit natura: qua de cauſa fit, ut empyrici ſæpe ſuis inanibus remediis gloriam reportent. Solers itaque & in ſanandis morbis occupatus Medicus, id probe attendat, quod natura ſæpe ſola, nulla remediorum ope adjuta, a violentis ſpaſmis, doloribus & motibus remittat & conquieſcat; (id quod tamen non intellectui imaginario vitali adſcribendum eſt; cum cauſæ ac rationes phyſicæ ſubſint,) ſiquidem magna prudentiæ Medicæ pars in eo conſiſtit, ut temporis illud momentum, quo natura ſe ad agendum & corpus a morbo liberandum

randum armat, ſedulo æſtimetur. Hinc conſultum quandoque eſt, ubi ad tempus fruſtra adhibita fuere medicamenta, ſubſiſtere ac ferias agere, ut quies quaſi naturæ concilietur, quia ipſa ſæpius ſua ſponte & præter omnium opinionem, plus præſtat, quam Medicus cogendo & ſtimulando.

§. XXVI.

Quemadmodum diuretica & urinam pellentia, eaque paulo acriora & vehementiora, ut ſunt terebintinacea, juniperina, ſuccinata, alliacea, porracea, & ex petroſelino parata, neque ad præſervationem in plethoricis, neque in paroxyſmo nephritico, ſive is ſimplex tantum ſit, ſive ſimul calculoſus, nunquam proficiunt, ſed malum deterius reddunt atque ſymptomata exaſperant: ita prudens eorum uſus non plane damnandus & interdicendus eſt. Quare in plebejis, robuſtioribus, humidioris & ſegnioris naturæ corporibus, præſertim ubi præſervandi fine exhibentur, non modo tonum vaſorum renalium roborando, ſed & copiam ſeri impuri tartarei, per renes, ejiciendo, commodam collocare operam poſſunt.

§. XXVII.

Uti tempeſtiva, modica ac æqualis motio ſive vectio, naturæ in calculis pellendis admodum idonea, & congruorum pellentium uſum, præſertim quæ mole operantur, ut acidulæ, thermæ, lactis ſerum egregie ſecundat, ut celeriter ſæpe calculi, e ſede ſua, quam occuparunt fixam, dimoveantur; ita etiam obſer-

obſervatum fuit, intempeſtivam vectionem vel equitationem, plurimis damnum attuliſſe, quia e ſede ſua non incommoda calculum expulſum, in transverſum egerunt, ut nunc acutis ſuis angulis membranæ ſenſili nerveæ magis fuerit alliſus; ſubſequente inde majori ſpaſmorum ſævitia, imo lethali quandoque iſchuria.

§. XXVIII.

Tempeſtiva & ſufficienti venæ ſectione non modo ad præſervandum a calculo, non facile ſuperius ac efficacius reperitur præſidium, præſertim, ubi corporis natura ad excernendam nimiam ſanguinis quantitatem, eſt diſpoſita; ſed ejusdem quoque remedii utilitas, non raro in ipſo paroxyſmo ſe commendat, nimirum, ubi plethora cum pulſu celeri, magno æſtu ac intenſa ſiti aſſociata eſt. Doloris enim vehementioris ea indoles ac vis eſt, ut, ſpaſmis liberiorem ſanguinis circuitum per venas maxime impedientibus, cum impetu ad alia incongrua loca copioſum ſanguinem adducendo, epilepſiam, convulſiones, lethargum, delirium, apoplexiam ſanguineam, mictum cruentum, febres inflammatorias & hujus generis alia, de quibus D. D. PRÆSIDI exempla ſunt nota ac obvia, concitet; quæ ſingula prudenti ſanguinis miſſione averti poſſunt.

§. XXIX.

Quando nephritis calculoſa incidit in corpus ſcorbuticum, ſive impuris excrementitiis humoribus

bus refertum, & noſtro tempore, purpuræ graſſanti chronicæ obnoxium; ſub ipſo paroxyſmo, concurrente ſimul impuritate ſcorbutica, varia & terroris plena ſe immiſcent ſymptomata, quæ inſignem, in præſcribendis medicamentis, Medici prudentiam requirunt, ac deſiderant. Neque enim facile alia, niſi diluentia, ac demulcentia, ut ſerum lactis acidulum, vel dulce, præbenda ſunt; ab omni cereviſiæ & vini potu abſtinendum; ſerum lactis vero calide, vel temperate frigidum ſumtum, cum temperatis diaphoreticis, tali in caſu maximi uſus fuiſſe D.D. PRÆSES obſervavit.

§. XXX.

Balnea, utut quandoque præſentiſſimi levaminis & magnæ neceſſitatis ſint; abſtinendum tamen ab iis penitus, in plethoricis nimis repletis & pinguibus corporibus, ubi ſimul ſpirandi anguſtia ac difficultas adeſt. Ante itaque horum uſum, ſolvenda plethora, alvus laxanda, & dolorum vehementia compeſcenda.

§. XXXI.

Non raro jungitur affectioni calculoſæ, colica ex hæmorrhoidum vitio, convulſiva; prudentis hinc Medici eſt, hæc omnia probe diſcernere, & caute in prognoſi & curatione procedere: maxime omnium vero, ratio eſt habenda atrocis inteſtinorum doloris, ut vel Venæ Sectione, vel hirudinum applicatione, vel alvi, per clyſteres commodos, apertione, ei ſuc-

curramus. Sæpe fit, ut, quando calculus uno & maximo impetu fertur per ureteres, intolerabilis, per dorſum & totius abdominis regionem, cum magna virium jactura oboriatur dolor, qui tamen protinus uno quaſi momento conquieſcit, quando videlicet celeri itinere calculus in veſicam delabitur.

§. XXXII.

Vbi diutius torquet dolor & virium adeſt proſtratio, ætas quoque ſenilis vel animi mœror præceſſit, pulſuumque adeſt debilitas; opiata inſtar veneni eſſe fugienda, inter quæ peſſima maſſa pilularum de cynogloſſa, & ratione, & experientia multiplici D.D. PRÆSIDIS confirmatum habemus. Præſtat tunc potius naturam analepticis leniter ſpirituoſis aquis, ut ſunt, aqua menthæ, meliſſæ, liliorum convallium, cinnamomi ſine vino, addito uno vel altero grano ambræ & extracti croci, modico quoque vini uſu, eam erigere, nec non exterius, nimis debilitatum tonum inteſtinorum, linimentis ſpirituoſis balſamicis, quantum fieri poteſt, reſtituere.

§. XXXIII.

Ex aquis mineralibus & quidem thermalibus, nullæ ſunt, quæ, ob calcaream qua pollent terram, potentius calculoſam tartaream materiam reſolvunt & exturbant, quam ipſæ Carolinæ; cum quibus tamen provide agendum. Vidimus, poſt harum uſum internum, intra menſis ſpatium, quingentos & ultra calculos, leves, qui lentis & ciceris magnitudinem

æqua-

æquabant ſucceſſive fuiſſe excretos. Sed poſtea blande conſolidantibus & temperate balſamicis opus eſt, ut cavitates renum a calculis excluſis exhauſtæ, in ſe coëant & carne repleantur: Omnium vero ſecuriſſimum, & uſui tam præſervatorio quam curatorio, aptiſſimum eſſe fontem Selteranum, qui præter ſubtiliorem aquam, ſal alcalinum in ſinu ſuo ſovet, neque minus in vitiis & læſionibus veſicæ reliquis omnibus remediis ſuperior eſt, innumerabili experientia evictum habemus & ſcribimus. Dein quoque, ubi magna ſcorbutica humoribus inhæret impuritas, atque ſimul adeſt partium exulceratio, dictum fontem cum lacte, debito modo miſcere, & ſufficienti ſatis temporis ſpatio adhibere, conſultiſſimum eſt.

§. XXXIV.

Vltimo loco, ratione regiminis diætetici & illud monendum eſſe duco, quod, ad morbos nephriticos præcavendos, lacticinia, caſeus, frigus externum, ſedentaria vita, ſpiritus vini, ac vini, præſertim Rhenani potus, neque minus leguminum quæ inflant, omniumque alimentorum, quæ adſtringunt frequentior uſus, omni modo ac ſtudio, vitari debeant.

§. XXXV.

De medicamentis, quæ ſupra tam ad præſervationem, quam curationem in calculo valde laudavimus, hoc inſtar regulæ, maximæ in praxi utilitatis, ſervari oportet: hæc omnia plane nullius vel exiguæ

eſſe

esse efficaciæ, imo si paulo activioris indolis diuretica sint, magis & graviter nocere, si ubi primæ viæ multis cruditatibus, quibus gignendis calculosi & podagrici, utplurimum gulæ dediti, valde obsessæ ac refertæ sunt, adhibeantur: quas ante illorum usum probe per convenientia remedia, ut sunt ex manna, ex cassia parata, præsertim si interdum iis associentur Pilulæ D. D. PRÆSIDIS balsamicæ, deplere atque expurgare expedit.

